

THE DOCTRINAL APPROACHES TO THE DEFINITION OF «ECONOMIC AGGRESSION» IN MODERN INTERNATIONAL LAW

An integrated analysis of the international legal framework on counteraction to aggression, including the norms of international humanitarian law, applied to any armed conflicts, regardless of their content and intensity of hostilities, has been subjected to a comprehensive analysis.

The actual issues of improving the international legal means of counteraction to aggression and doctrinal approaches to the qualification of the international crime «aggression» at the level of international organizations and international judicial bodies are researched.

It is established that the fundamental negative content of illegal aggressive influence on the state of international law is to restrain the equal development of all peoples, nations, states and civilizational cultures, which explains the necessity of applying an integrated approach to determining the composition of the international crime «aggression» in modern conditions.

Key words: aggression, act of aggression, terrorism, international law, international humanitarian law, international crime.

УДК 341.1:341.3

Є. В. Годованик
М. О. Покатович

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПРОТИДІЇ АКТАМ АГРЕСІЇ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ЇХ РЕФОРМУВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті наголошується, що посилення ролі міжнародних організацій у протидії актам агресії як важливий напрям їх реформування на сучасному етапі повинно бути здійснено шляхом інституціональної модернізації структури сучасних міжнародних організацій та розширенням їх повноважень у відповідності до існуючого у наш час міжнародного становища.

Подальший процес реформування міжнародних організацій в умовах поширення актів збройної агресії на міжнародній арені повинен здійснюватися за допомогою статутарних змін засновницьких міжнародно-правових актів, які дозволять розробити міжнародному співтовариству дієві механізми запобігання агресивних війн, припинення існуючих у сьогоднішні актів агресії та невідвратної юридичної відповідальності агресора.

Внесення цих змін вбачається можливим за умови наявності міжнародного правотворчого консенсусу держав з найбільшим військово-політичним та економічним потенціалом та іншими державами світу на непорушних міжнародно-правових засадах їх мирного співіснування.

Ключові слова: агресія, акт агресії, засоби протидії актам агресії, міжнародна організація, реформування, модернізація, Організація Об'єднаних Націй, Рада Безпеки, Організація з безпеки і співробітництва в Європі.

Постановка проблеми. Фундаментальний міжнародно-правовий акт, який визначив дух та онтологічну природу існування системи сучасного міжнародного права

– Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. встановив, що кожна людина має право на соціальний та міжнародний порядок, при якому його права і свободи, передбачені цією декларацією, можуть бути повністю здійснені [1]. Нажаль, незважаючи на подальшу еволюцію міжнародного права у сфері захисту прав людини та забезпечення миру і безпеки в світі, становище сучасного міжнародного порядку вказує на кризу неспроможності головних міжнародних організацій протидіяти актам агресії та, як наслідок, захистити гарантоване основоположними міжнародно-правовими актами право людини на міжнародний порядок. Звідси виникає необхідність дослідження проблеми протидії актам агресії сучасними міжнародними організаціями та визначення ключових напрямків ефективного реформування та модернізації їх структури відповідно до актуальних реалій сучасних міжнародних правовідносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання посилення ролі міжнародних організацій у протидії актам агресії як важливий напрям їх реформування є одним з пріоритетних в сучасній міжнародно-правовій науці та має широке доктринальне освітлення.

Серед його дослідників в Україні особливої уваги варті наукові праці українських вчених, серед яких необхідно виділити М. О. Баймуратова, М. В. Буроменського, Ю. О. Волошина, І. В. Євтушенко, А. В. Єрмолаєва, Я. М. Жукорську, В. О. Філіпчука та інших. Незважаючи на плідну науково-теоретичну роботу зазначених дослідників, питання протидії актам агресії шляхом посилення міжнародних організацій як важливий напрям їх реформування на сучасному етапі потребує здійснення додаткових наукових розробок.

Аксіологічне значення та юридична сутність наукових досліджень з питання посилення ролі міжнародних організацій у протидії актам агресії полягає у перспективній можливості втілення у життя розроблених міжнародно-правовою наукою ідей в процесі міжнародної правотворчості та застосування компетентними суб'єктами чинних норм системи сучасного міжнародного публічного права з метою юридичного вирішення сучасних військових конфліктів, недопущення потенційних та припинення існуючих у міжнародних відносинах актів агресії, а також захисту прав і свобод людини, яка стає головною жертвою та навіть інструментом війни.

Виклад основного матеріалу. Закінчення Другої світової війни ознаменувалося початком розбудови нової системи міжнародного співробітництва держав. Руйнівні наслідки цього найбільшого за всю історію людства збройного конфлікту обумовили створення нового ефективного міжнародно-правового механізму попередження та припинення війн, а також покарання за їх планування, підготовку, розв'язання та ведення. Такий міжнародно-правовий механізм повинен був запозичити аналогічний досвід існування міжнародної організації в період з 1920 р. по 1946 р. в особі Ліги Націй, яка незважаючи на наявність у неї міжнародного організаційно-функціонального інструментарію, не змогла попередити цивілізаційну катастрофу світової війни.

Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26 липня 1945 р., який вступив силу 24 жовтня 1945 р. став тим міжнародно-правовим актом засновницького характеру, яким була втілена у життя ідея створення нової універсальної міжнародної організації. Саме цим актом 51 державою у 1945 р. була заснована найбільша міжнародна організація за всю історію людства – Організація Об'єднаних Націй (далі: ООН). Міжнародна підтримка ООН державами світу знайшла своє продовження у суттєвому розширенні суб'єктного складу ООН. Наразі членами ООН є 193 держави. У тому числі Україна, яка з 24 жовтня 1945 стоїть у витоків створення ООН.

Метою існування ООН стало втілення в життя високих ідеалів підтримання

міжнародного миру та безпеки, розвитку дружніх відносин між націями, здійснення міжнародного співробітництва у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру та заохочення і розвитку поваги до прав людини і основних свобод для всіх без відмінностей раси, полу, мови, релігії. ООН повинна бути центром для узгоджених дій націй у досягненні цих загальних цілей на засадах суверенної рівності держав-членів ООН, добросовісного виконання міжнародних зобов'язань відповідно до Статуту ООН, вирішення міжнародних спорів і конфліктів мирними засобами без загрози для міжнародного миру, безпеки та справедливості, відмови від застосування сили або загрози її застосуванням, всебічної допомоги ООН державами-членами та утримання від допомоги державам, щодо яких ООН застосовує дії превентивного або примусового характеру, невтручання у внутрішні справи держав-членів ООН [2].

За 72 роки свого існування ООН зусиллями держав-членів провела найбільш масштабну серед всіх міжнародних організацій роботу з міжнародної правотворчості. Міжнародно-правові норми, встановлені в актах ООН визначили правовий дух, забезпечили еволюцію та сформували юридичну конструкцію всього сучасного міжнародного права. В період з 1945 р. по 2017 р. в ООН було прийнято ряд міжнародно-правих актів у сфері миру, безпеки, вирішення конфліктів, прав людини, роззброєння, ядерної безпеки та інших питань. Визначний вплив на систему міжнародного права здійснило прийняття ООН міжнародно-правових актів у сфері протидії актам агресії та покарання за них. Серед цих актів центральне місце займають Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами у відповідності до Статуту ООН 1970р., Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства 1968 р., Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 3314 (XXIX) Визначення агресії 1984 р., Декларація про право народів на мир 1984 р., Декларація про попередження та припинення спорів і ситуацій, які можуть становити загрозу міжнародному миру та безпеці, та про роль ООН у ційгалузі 1988 р., Декларація про встановлення фактів ООН у сфері підтримки міжнародного миру та безпеки 1991 р., Декларація про право на мир 2016 р.

Проте в умовах сучасного міжнародного порядку у світі спостерігається суттєва неспроможність ООН протидіяти актам агресії. Значною мірою це пов'язано з проблемою невідповідності організаційних та функціональних засад діяльності ООН станом на 1945 р. тому міжнародного порядку та системі міжнародних відносин, які сформувалися в ХХІ столітті під впливом науково-технічного, військового, економічного прогресу та міжнародно-політичних перетворень.

Післявоєнні геополітичні умови, в яких була створена ООН характеризувалися відповідної розстановкою ролей в системі усталеного міжнародного правопорядку окремих держав в головних органах ООН. Серед головних органів ООН необхідно виділити Генеральну Асамблею, Раду Безпеки, Економічну і Соціальну Раду, Раду з Опіки, Міжнародний Суд і Секретаріат. Перш за все, це стосується Ради Безпеки ООН, постійними членами якої Статут ООН 1945 р. визначив Китайську Республіку, Союз Радянських Соціалістичних Республік, Францію, Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії та Сполучені Штати Америки. Зазначені держави являли собою найпотужніших суб'єктів міжнародних відносин з найбільшим військово-політичним впливом та економічним потенціалом у середині ХХ століття. В результаті історичного розвитку цих держав, деякі з них пройшли процес конституційних перетворень. Наприклад, замість Китайської Республіки сучасним постійним членом Ради Безпеки ООН є Китайська Народна Республіка, замість Союзу Радянських

Соціалістичних Республік постійним членом Ради Безпеки ООН у наші дні є Російська Федерація, а замість Франції – Французька Республіка (П'ята Французька Республіка з 1958 р.). При цьому деякі держави, які були постійними членами Ради Безпеки ООН від самого початку її заснування в результаті зазначених перетворень їх конституційного ладу не є постійними членами Ради Безпеки ООН на сучасному етапі. Прикладом таких держав є Україна, Республіка Білорусь, частково визнана державами-членами ООН Китайська Республіка (Тайвань).

Рада Безпеки є органом ООН, який несе головну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки в світі. Саме реформа структури та повноважень Ради Безпеки ООН дозволить досягти актуальний на сьогоднішній день ступінь репрезентативності держав-членів ООН у Раді Безпеці відповідно до їх міжнародно-правової ролі в світовій економіці та підтримці миру та безпеки на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин.

Головною причиною низького рівня ефективності ООН у протидії актам військової агресії є наявність у держав-постійних членів Ради Безпеки ООН права вето на резолюції Ради Безпеки ООН. У період з 1945 р. по серпень 2017 р. постійні члени Ради Безпеки ООН скористалися правом вето 197 разів. Питання наявності права вето, як міжнародно-правового інструменту блокування резолюцій Ради Безпеки ООН, залишається дискусійним з наукової точки зору. Особливу суспільну небезпеку для миру та мирового правопорядку становить ситуація, в якій сама держава-агресор, реалізуючи своє право вето в Раді Безпеці, блокує резолюції Ради Безпеки щодо застосування мирних або примусових заходів до держави-агресора. При цьому голосування проти резолюції Ради Безпеки постійним членом Ради Безпеки, який відповідно до чинних норм міжнародного права є державою-агресором зі спорів, стороною якого є сама держава-агресор становить пряме порушення частини 3 статті 27 Статуту ООН. Оскільки відповідно до зазначеної статті держава-член Ради Безпеки повинна утриматися від голосування у випадку прийняття Радою Безпеки рішення зі спору, стороною якого є ця держава. Така ситуація повністю підриває засади сучасного міжнародного публічного права, демонструє недовершеність сучасних міжнародно-правових механізмів функціонування міжнародних організацій та є недопустимою, оскільки повною мірою суперечить ідеалам, для досягнення яких була створена ООН.

У даному випадку має місце думка, що порушується юридичний принцип суверенної рівності держав-членів ООН, оскільки в існуючій структурі Ради Безпеки простежується завуальована домінанта конкретних геополітично-впливових держав, які є постійними членами Ради Безпеки. При цьому така домінанта станом на 2017 р. характеризується певною історичністю та не є у повній мірі актуальною у сьогоднішній день. З моменту вступу в силу Статуту ООН 24 жовтня 1945 р. деякі держави-постійні члени Ради Безпеки втратили значний геополітичний вплив, яким вони володіли після закінчення Другої світової війни. Так Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії та Французька Республіка втратили значні території в результаті активізації процесу проголошення незалежності у другій половині ХХ століття африканськими та азійськими державами, які раніше були їх колоніями.

У свою чергу, економічний розвиток та нарощування військового потенціалу призвело до появи у ХХІ столітті на політичній карті світу держав «Великої двадцятки» (G20), які в силу своїх високих економічних показників і значної ролі на міжнародній арені могли б стати постійними членами Ради Безпеки після реформування структури головних органів ООН. Виходячи з цих критеріїв, першими претендентами на місце постійного члена Ради Безпеки ООН в перспективі реформування її структури можуть стати такі провідні економіки, як Федеративна Республіка Німеччина, Японія,

Республіка Корея, Канада, Італійська Республіка. Особливої уваги у цьому контексті заслуговують Федеративна Республіка Бразилія та Королівство Саудівська Аравія, оскільки ці держави також є членами G20 та в силу чисельності свого населення та політико-економічного впливу в регіоні могли б стати потужними представниками латиноамериканського та арабського світу в Раді Безпеці ООН.

До того ж, не можна не звернути увагу й на те, що період історії після Другої світової війни ознаменувався гонкою ядерних озброєнь. Це призвело до того, що станом на 2017 р. окрім постійних членів Ради Безпеки ядерною зброєю володіють також Ісламська Республіка Пакистан, Корейська Народна-Демократична Республіка, Держава Ізраїль та Республіка Індія. При цьому остання становить другу державу світу за чисельністю населення після Китайської Народної Республіки та є членом зазначеної вище «Великої двадцятки».

В таких умовах невідповідності структури Ради Безпеки ООН фактичним військово-політичним, соціально-економічним, культурним обставинам на сучасному конкретно-історичному етапі зростає «анархічність» світового порядку, кількість суб'єктів, які діють взагалі поза рамками міжнародного права та існуючих міждержавних інституцій. А держави все охочіше використовують асиметричні, «гібридні» методи боротьби та просування своїх інтересів. Правила міжнародної взаємодії стають менш передбачливими та контрольованими. У той самий час сама ж Рада Безпеки ООН не лише не виконує свою функцію захисту миру і безпеки. Вона вже цілковито не відображає нинішню ієрархію світового порядку. Така диспропорція проявляється у найрізноманітніших вимірах [3, с. 4].

Звідси виходить, що посилення ролі ООН у протидії актам агресії вбачається в комплексній модернізації структури Ради Безпеки, яка буде відповідати сучасному становищу держав на міжнародно-політичній арені та ґрунтуватися на чинних принципах міжнародного права. В першу чергу, на принципі суверенної рівності держав-членів ООН в питанні забезпечення миру та безпеки в світі.

Концептуально реформа Ради Безпеки може відбутися та принести позитивний результат для забезпечення міжнародного миру та безпеки за дотримання таких основних умов: а) проведення в рамках великої інституціональної реформи ООН реформи Ради Безпеки як її невід'ємної складової частини; б) спрямованість на вирішення сучасних загроз і викликів та приведення у відповідність до міжнародного становища, що склалося в сучасному світі; в) реалістичність, тобто відсутність прямих суперечностей національним політичним та економічним інтересам постійних членів Ради Безпеки; г) будь-яке інституційне реформування Ради Безпеки, як і будь-якого іншого головного органу ООН, має відбуватися виключно шляхом внесення змін і доповнень до Статуту ООН як єдиного універсального документу, здатного забезпечити міжнародно-правову легітимність таких перетворень [4, с. 213].

На сучасному етапі Рада Безпеки ООН складається з п'ятнадцяти держав-членів ООН та має у своєму складі лише одного представника від кожної держави-члена Ради Безпеки. Серед цих п'ятнадцяти держав тільки п'ять держав є постійними членами Ради Безпеки ООН: Китайська Народна Республіка, Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії, Сполучені Штати Америки та Французька Республіка. Інші десять держав-членів ООН є непостійними членами Ради Безпеки ООН, які обираються Генеральною Асамблеєю ООН строком на 2 роки. При цьому Генеральна Асамблея, вирішуючи питання про обрання держави-члена ООН непостійним членом Ради Безпеки, виходить із справедливого географічного розташування держав та приділяє особливо важливу увагу ступені участі цієї держави-члена ООН в підтримці міжнародного миру і безпеки та в досягненні інших цілей ООН.

Рішення Ради Безпеки приймаються голосуванням держав-членів Ради Безпеки за таких умов, коли кожна держава-член Ради Безпеки має один голос. При прийнятті рішень Радою Безпеки з процедурних питань кількість поданих за них голосів повинна бути не менше дев'яти, а при вирішенні інших питань – дев'яти голосів, включаючи співпадаючі голоси з цього питання всіх п'яти постійних членів Ради Безпеки. Тобто, якщо голос хоча б однієї держави-постійного члена Ради Безпеки не співпаде з голосами інших членів, рішення Ради Безпеки буде заблоковано шляхом реалізацією права вето постійного члена Ради Безпеки. За таких умов блокування рішень Ради Безпеки буде мати місце і в тому разі, коли за це рішення проголосують чотирнадцять членів Ради Безпеки, у тому числі чотири постійних члени, а лише один постійний член Ради Безпеки проголосує проти або утримається від голосування.

Усвідомлення міжнародним співтовариством кризи низької ефективності Ради Безпеки ООН в питанні протидії актам агресії на сучасному етапі активізувало посилення міжнародних процесів практичного вдосконалення структури та повноважень Ради Безпеки ООН шляхом проведення інституціональної реформи цього органу та знайшло своє виявлення у створення на рівні ООН Групи високого рівня з загроз, викликів та змін. Саме Група високого рівня з загроз, викликів та змін з метою подолання кризи неспроможності ООН протидіяти сучасним агресивним війнам започаткувала розробку напрямків модернізації Ради Безпеки ООН. Зазначена група розробила дві моделі інституційного реформування Ради Безпеки ООН.

Перша модель – модель А передбачає, що Рада Безпеки повинна включати до свого складу 24 члени, замість 15. При цьому модель А не виключає зі складу Ради Безпеки п'ять її постійних членів: Китайську Народну Республіку, Російську Федерацію, Сполучене Королівство Великої Британії і Північної Ірландії, Сполучені Штати Америки та Французьку Республіку. До зазначених 5 постійних членів додаються ще 6 постійних членів, але без наділення їх правом вето. «Традиційні» 5 постійних членів Ради Безпеки право вето за цією моделлю зберігають. До того ж 6 нових постійних членів обираються з дотриманням географічної збалансованості, при якій 2 члени – від Африки, 2 – від Азії і Тихоокеанського регіону, 1 – від Північної Америки, 1 – від Південної Америки. Інші 13 місць в Раді Безпеки закріплюються за непостійними членами, які по аналогії з чинною моделлю Ради Безпеки обираються строком на 2 роки. Справедливий географічний розподіл виконується також стосовно непостійних членів, серед яких 4 члени обираються від Африки, 3 – від Азії і Тихоокеанського регіону, 2 – від Європи, 4 – від Північної та Південної Америки.

Друга модель – модель В передбачає, що Рада Безпеки також збільшує кількість членів з 15 до 24. При цьому модель В зберігає у своєму складі 5 постійних членів Ради Безпеки в особі Китайської Народної Республіки, Російської Федерації, Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії, Сполучених Штатів Америки та Французької Республіки. Окрім цих 5 постійних членів передбачається створення додаткових 8 місць у Раді Безпеки для нової категорії держав-членів Ради Безпеки – напівпостійних членів, які не мають права вето та обираються на чотири роки з правом повторного обрання. Модель В також передбачає створення до 10 існуючих місць непостійних членів Ради Безпеки ще 1 місця для нового непостійного члена строком на два роки без права повторного обрання.

Окрім зазначених моделей реформування Ради Безпеки з метою захисту свого суверенітету та територіальної цілісності від актів агресії окремими групами учасників міжнародного співтовариства просуються інші моделі інституціональної модернізації Ради Безпеки. Так Африканський союз пропонує збільшити чисельність членів Ради Безпеки з 15 до 26 членів, серед яких Африканський континент повинен бути

представлений 2 постійними та 7 непостійними членами. У свою чергу, незважаючи на географічну розрізненість, Федеративна Республіка Німеччина, Федеративна Республіка Бразилія, Японія та Республіка Індія в рамках так званої «Групи чотирьох» відстоюють позицію, відповідно до якої вони також стануть постійними членами Ради Безпеки. Не можна не звернути увагу і на прагнення щодо членства в Раді Безпеці держав, які, становлять «Єднання заради згоди» або «Кавовий клуб», до складу якого входять Канада, Мексиканські Сполучені Штати, Республіка Аргентина, Республіка Колумбія, Італійська Республіка, Королівство Іспанія, Турецька Республіка та ряд інших регіонально впливових держав. Держави «Кавового клубу» підтримують модель збільшення числа непостійних членів Ради Безпеки з 10 до 20.

У свою чергу, «Група малих держав» на чолі з підтримуючою мудру міжнародно-правову позицію нейтралітету Швейцарською Конфедерацією, а також державами Князівство Ліхтенштейн, Республіка Коста-Ріка, Йорданське Гашимітське Королівство та Республікою Сінгапур виступає з іншим баченням модернізації Ради Безпеки. «Група малих держав» пропонує встановити обов'язок постійних членів Ради Безпеки утримуватися від права вето у випадку прийняття Радою Безпеки резолюцій з питань особливо тяжких міжнародних злочинів проти миру та безпеки людства: геноциду, військових злочинів та злочинів проти людяності. А у разі відмови постійних членів Ради Безпеки від заборони права вето стосовно цих питань – відкрито, прозоро та обґрунтовано пояснити свою позицію.

Актуальним залишається питання можливості включення Європейського Союзу до складу Ради Безпеки ООН. Проте, така перспективна можливість потребує додаткових наукових обґрунтувань, оскільки в міжнародному праві існують різні точки зору стосовно визначення правової природи Європейського Союзу, як міжнародної організації особливого роду (лат. *sui generis*) або союзу суверенних європейських держав – конфедерації. Тому перспективне включення Європейського Союзу до Ради Безпеки ООН може створити прецедент участі самостійної міжнародної організації в складі Ради Безпеки ООН з метою відстоювання позиції миру і безпеки в світі та, зокрема, в Європі.

В умовах сьогодення міжнародно-правове забезпечення архітектури європейської безпеки та протидія актам агресії в Європі покладено на найбільшу регіональну міжнародну організацію з питань миру та безпеки – Організацію з Безпеки і Співробітництва в Європі (далі: ОБСЄ). Питання посилення міжнародно-правової ролі ОБСЄ набуває особливого значення, оскільки концептуальні засади мирного співіснування держав встановлені у Заключному акті Наради з безпеки і співробітництва в Європі, яким 1 серпня 1975 р. була заснована ОБСЄ, не знайшли свого втілення у фактично існуючій на сучасному етапі в європейському регіону системі міжнародних відносин. Унікальність структури ОБСЄ полягає в тому, що, незважаючи на назву, її членами є не тільки європейські держави. До складу ОБСЄ станом на серпень 2017 р. входять 57 держав. У тому числі Сполучені Штати Америки, Республіка Таджикистан, Республіка Узбекистан, Киргизька Республіка, Республіка Казахстан, Монголія і Туркменістан, що засвідчує широко визнаний статус ОБСЄ на міжнародній арені.

Європа історично вважалась оплотом цивілізаційних зрушень людства. Європейцем був і основоположник міжнародного права Гуго Гроцій. Проте акт військової агресії проти України як однієї з держав-членів ОБСЄ демонструє неспроможність цієї авторитетної організації ефективно та в повному обсязі забезпечити виконання державами-членами ОБСЄ своїх міжнародно-правових зобов'язань, які ці держави прийняли шляхом підписання Заключного акту Наради з

безпеки і співробітництва в Європі 1 серпня 1975 р.

Відповідно до зазначеного міжнародно-правового акту такі зобов'язання стосуються неухильного виконання державами-членами ОБСЄ принципу суверенної рівності та поваги прав, властивих суверенітету, незастосування сили або загрози силою, непорушності кордонів, територіальної цілісності держав, мирного вирішення спорів, невтручання у внутрішні справи, поваги прав людини і основних свобод, включаючи право на свободу думки, совісті, релігії та переконань, рівноправності та права народів розпоряджатися своєю долею, співробітництва між державами, сумлінного виконання зобов'язань за міжнародним правом [5].

Посилення ролі ОБСЄ в питанні протидії актам агресії на сучасному етапі вбачається в проведенні реформи цього органу. Реформа ОБСЄ повинна враховувати наступні концептуальні аспекти: ОБСЄ має необхідний потенціал для розвитку, який необхідно ефективно використати в інтересах всіх її членів та Європи в цілому на основі принципу неподільності безпеки; потребує вдосконалення механізм прийняття рішень в ОБСЄ, доцільно опрацювати можливість перегляду консенсусного принципу із поступовим переходом до принципу якісно і кількісно кваліфікованої більшості; варто розглянути можливість формування спільних підходів на основі концепту «м'якої сили» з метою забезпечення інтегральної безпеки; прискорення роботи зі створення регламентів діяльності ОБСЄ за різними напрямками, зокрема такими, як попередження і розв'язання конфліктів, спостереження за виборами тощо; ОБСЄ має інтенсифікувати свою діяльність у таких напрямку кібербезпеки; потребує посилення прогностичної функції ОБСЄ, формування інструментів для аналізу основних тенденцій і напрямків трансформації безпекового середовища, напрацювання випереджальних рекомендацій для членів ОБСЄ; створення у системі ОБСЄ дослідницьких і експертних центрів з питань нових викликів і загроз [6, с. 51].

Висновки. Таким чином, посилення ролі міжнародних організацій у протидії актам агресії як важливий напрям їх реформування на сучасному етапі повинно бути здійснено шляхом інституціональної модернізації структури сучасних міжнародних організацій та розширенням їх повноважень у відповідності до існуючого у наш час міжнародного становища. Подальший процес реформування міжнародних організацій в умовах поширення актів збройної агресії на міжнародній арені повинен здійснюватися за допомогою статутарних змін засновницьких міжнародно-правових актів, які дозволять розробити міжнародному співтовариству дієві механізми запобігання агресивних війн, припинення існуючих у сьогоднішній день актів агресії та невідвратною юридичної відповідальності агресора. Внесення цих змін вбачається можливим за умови наявності міжнародного правотворчого консенсусу держав з найбільшим військово-політичним та економічним потенціалом та іншими державами світу на непорушних міжнародно-правових засадах їх мирного співіснування.

Список використаної літератури

1. Загальна декларація прав людини ООН від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015 ; Zahalna deklaratsiia prav liudyny OON vid 10.12.1948 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26 червня 1945 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_010 ; Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii i Statut Mizhnarodnoho Sudu vid 26 chervnia 1945 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_010

3. Ярошенко Є. Реформування Ради Безпеки ООН та позиція України / Є. Ярошенко // Зовнішньополітичні акценти. – 2015. – Вип. 22. – 14 с. ; Yaroshenko Ye. Reformuvannia Rady Bezpeky OON ta pozytsiia Ukrainy / Ye. Yaroshenko // Zovnishnopolitychni aktsenty. – 2015. – Vyp. 22. – 14 s..

4. Правова модернізація Ради Безпеки ООН: проблеми теорії та практики : моногр. / М. О. Баймуратов, Ю. О. Волошин, Є. В. Годованик, М. М. Юрлов; за ред. М. О. Баймуратова. – Одеса : Фенікс, 2014. – 270 с. ; Pravova modernizatsiia Rady Bezpeky OON: problemy teorii ta praktyku : monohr. / M. O. Baimuratov, Yu. O. Voloshyn, Ye. V. Hodovanyk, M. M. Yurlov; za red. M. O. Baimuratova. – Odesa : Feniks, 2014. – 270 s.

5. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 01 серпня 1975 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_055 ; Zakliuchnyi akt Narady z bezpeky ta spivrobitnytstva v Yevropi vid 01 serpnia 1975 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_055

6. ОБСЕ: Сучасні виклики та перспективи розвитку : аналітична доповідь / А. В. Єрмолаєв, К. А. Кононенко, О. О. Резнікова та ін. – Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2013. – 52 с. ; OBSIe: Suchasni vyklyky ta perspektyvy rozvytku : analitychna dopovid / A. V. Yermolaiev, K. A. Kononenko, O. O. Reznikova ta in. – Kyiv : Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen, 2013. – 52 s.

Стаття надійшла до редакції 15.07.2017 р.

Y. V. Hodovanyk, M. O. Pokatovich

STRENGTHENING THE ROLE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN COUNTERING ACTS OF AGGRESSION AS AN IMPORTANT DIRECTION OF THEIR REFORM AT THE PRESENT STAGE

The article emphasizes that the strengthening of the role of international organizations in counteracting acts of aggression as an important direction for their reform at the present stage should be carried out through institutional modernization of the structure of modern international organizations and the expansion of their powers in accordance with the current international situation.

The further process of reforming international organizations in the context of the spread of acts of armed aggression in the international arena should be carried out with the help of statutory changes to the founding international legal acts that will enable the international community to develop effective mechanisms for the prevention of aggressive wars, the cessation of existing acts of aggression and the inevitable legal liability of the aggressor.

Making these changes possible is possible provided that there is an international law-making consensus of the states with the greatest military-political and economic potential and other states of the world on the inviolable international legal principles of their peaceful coexistence.

Key words: *aggression, acts of aggression, international organization, reform, modernization, United Nations, Security Council, Organization for Security and Co-operation in Europe.*